TYRINĖJIMAI VILNIAUS ROTUŠĖS AIKŠTĖJE IR JOS PRIEIGOSE

Arūnas PUŠKORIUS

Vilniaus miesto juridinis, ekonominis, kultūrinis gyvenimas koncentravosi miesto savivaldos įstaigoje – Rotušėje. Šioje vietoje stovinti Rotušė minima jau 1432 m. Rotušė stovėjo prie centrinės miesto turgavietės, todėl jos pastatas buvo apstatytas krautuvėlėmis.

2005 m. buvo atliekami archeologiniai tyrinėjimai Rotušės aikštėje ir jos prieigose, taip pat teritorijoje į R nuo Rotušės iki Šv. Kazimiero bažnyčios. Keičiant dangą visoje teritorijoje buvo nukasamas žemės sluoksnis iki 80 cm gylio. Iš viso ištirtas 6158 m^2 plotas.

Priešais Rotušės pastatą aptikti gotikiniai mūrinių krautuvėlių pamatai, toliau nuo jų, link Pilies gatvės – medinių kioskelių kolonų liekanos. Rasta XV–XIX a. monetų, XVI–XVII a. prekybinių audinių plombų, svarelių, žetonų, adatų, drabužių smeigtukų ir kitų radinių.

XIX a. viduryje vyko Rotušės aikštės rekonstrukcijos darbai, kurių metu buvo sunaikinta didelė dalis buvusių krautuvėlių eilių liekanų. Antrojo pasaulinio karo metu dalis gotikinių pastatų liekanų, esančių priešais įėjimą į Rotušę, taip pat labai nukentėjo. Šalia šių gotikinių mūrų aptikta didelė duobė su permaišytu kultūriniu sluoksniu bei Antrojo pasaulinio karo meto liekanomis: šalmais, ginklų fragmentais, šoviniais, nesprogusiais artilerijos sviediniais. Taip pat rasta XX a. buitinių indų liekanų ir daug įvairių kitų šiukšlių. Rotušės aikštėje nesuardytas vertingas kultūrinis sluoksnis yra giliau nei 80 cm – nuo 1 m gylio. Surasti keli nedideli ploteliai nesuardyto kultūrinio sluoksnio aukščiau nei 80 cm gylyje. Pagal archeologinius radinius (keramiką bei monetas) jie datuoti XV a. antrąja puse – XVI a. pradžia.

Rotušės aikštės R dalyje aptiktos dvi XVI a. antrąja puse datuojamos ūkinės duobės. Abi jos ne mažesnės nei 12 m skersmens, jų gylis siekia apie 3 m. Ūkinėse duobėse rasta daug įvairių radinių: smulkių Žygimanto Augusto, Stepono Batoro monetų ir jų falsifikatų, žiedų, daug geležinių vinių, odinės avalynės, peilių makščių, buitinės keramikos, gyvulių kaulų liekanų, liepos karnos pintinių, medinis šaukštas.

Vilniaus Šv. Kazimiero bažnyčia – pirmasis barokinis sakralinis pastatas, pastatytas 1604–1616 m. Pastačius bažnyčią jos šventoriuje esančiuose rūsiuose iš karto pradėta laidoti mirusiuosius. 1993 m. archeologinių tyrinėjimų metu kapinės buvo ištirtos ir iškeltos.

Dar XIX a. priešais Šv. Kazimiero bažnyčią buvo nedidelis skverelis. Vaizdą į bažnyčią užstojo dviaukščiai (vėliau aukštu paaukštinti) mūriniai vienuolyno pastatai, pavaizduoti 1808 m. K. Grunerto plane. Šių XIX a. antrojoje pusėje nugriautų pastatų liekanos buvo atkastos 2005 m. archeologinių tyrinėjimų metu. Skverelyje priešais bažnyčią rasti ir užfiksuoti dalies XVII a. laidojimo rūsių skliautai, priešais bažnyčią stovėjusių pastatų sienų fragmentai.

Šioje vietoje rasta nedaug archeologinių radinių. Tai daugiausia labai suirusių žalvarinių papuošalų likučiai, keli žalvariniai žiedai.

INVESTIGATIONS OF THE VILNIUS CITY-HALL SQUARE AND ITS VICINITIES

In 2005 archaeological investigations were performed at the City-Hall Square and its vicinities, as well as in the territory stretching E from the City-Hall down to the St. Casimir church. 6158 m^2 were investigated in total. In front of the City-Hall building gothic basements of brick shops were discovered, further there were remains of pillars attributable to wooden pavilions. The undisturbed cultural layer was found only in a few plots. In the E part of the City-Hall Square two garbage pits dating to the second half of the 16th century were discovered. The finds included coins of the 15th – 19th century, textile seals of the 16th – 17th century, weights, tokens, needles, clothing pins, rings, leather footwear, knife scabbards, lime-bark baskets, a wooden spoon, iron nails, household pottery, remains of animal bones and other artefacts.

VILNIAUS SENAMIESČIO PIETINIO APVAŽIAVIMO ŽVALGOMIEJI TYRINĖJIMAI IR ŽVALGYMAI

Rytis ŠIAULINSKAS

2005 m. liepos mėnesį pradėti žemės kasimo darbai, susiję su Vilniaus senamiesčio P apvažiavimo tarp Aušros Vartų ir Višinskio gatvių statyba. Statybos vyko Vilniaus senamiesčio teritorijos PR dalyje, ribojančioje kvartalus 66, 76, 77 ir 78, ir vietinės reikšmės urbanistikos paminklo (UV 69) – gyvenamųjų namų komplekso tarp Baltstogės, Rasų – P. Višinskio g. ŠV pakraštį.

1992 m. žvalgomuosius archeologinius tyrinėjimus Vilniaus senamiesčio P apvažiavimo teritorijoje atliko PRI (vad. V. Raškauskas). Iš viso iškasti 22 šurfai.

Nuo 2005 m. rugpjūčio 25 d. vykdyti žvalgomieji archeologiniai tyrimai ir archeologiniai žvalgymai Vilniaus senamiesčio P apvažiavimo tarp Lapų ir Višinskio gatvių statybų teritorijoje. Atkarpoje tarp P. Višinskio g. ir paminklo Žydų genocido aukoms Subačiaus g. ištirti 4 šurfai, iš viso ištirtas 18,67 m^2 plotas. Išskyrus supiltinius XX a. sluoksnius, tirtoje teritorijoje jokių žmogaus veiklos pėdsakų neužfiksuota. Atkarpoje tarp Lapų ir Vanagėlio g. ištirti 4 šurfai – iš viso 16 m^2 plotas, vertingas kultūrinis sluoksnis neužfiksuotas. Atkarpoje tarp P. Višinskio ir Lapų g. žemės kasimo darbų metu vykdyti archeologiniai žvalgymai.

Archeologiniai tyrinėjimai kalvos, esančios į V nuo Lapų g., P dalyje, vykdyti 2005 m. spalio–lapkričio mėnesiais. 1992 m. šios kalvos PR kampe kastame šurfe 20 cm gylyje aptiktas griautinis kapas, kuriame mirusysis buvo palaidotas karste galva į R.

Kalvos viršuje, jos PV ir PR dalyse ištirti šurfai 9 ir 11, šurfas 10 ištirtas tarp jų, kalvos P dalyje. Iš viso ištirtas 12 m^2 plotas. Ištyrus šurfus archeologinius tyrimus nutarta pratęsti. Buvo atidengta ir ištirta 31x2 m (62 m^2 dydžio) perkasa. R dalyje perkasa sutapo su